

Nr 5

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas de likalydande motionerna I: 510 och II: 644. Texten är tryckt i första kammaren.

Motionärer är i *första* kammaren herr Ernulf (fp) samt herr Åkesson (fp), fru Hamrin-Thorell (fp) och herrar Bengtson (cp) och Ferdinand Nilsson (cp) samt i *andra* kammaren herrar Mundebo, Nihlfors och Rimmerfors (alla fp).

Hemställan avser: »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag om åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande».

Frågans tidigare behandling

I flera motioner som behandlades under *riksdagens höstsession 1967* föreslogs olika åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande.

I ett par motioner hemställdes om utredning och förslag om sådana lagändringar, att beteckning med blindskrift tillåts på valsedlar. I sitt utlåtande (nr 36) anförde utskottet:

Förevarande motioner tar upp en del fråga i problemkomplexet om de handikappades möjligheter att delta i allmänna val. Inom denna väljar-kategori utgör de synskadade en grupp, vars rösträttsutövning är förenad med svårigheter av speciell art. Motionärernas förslag om användande av blindskrift på valsedlar är en av de möjligheter, som kan provas för att lösa dessa väljares problem.

Motionärernas syfte är otvivelaktigt behjärtansvärt, och de synpunkter som anförts förtjänar beaktande. Samtidigt är det emellertid tydligt, att det framförda förslaget är förenat med vissa tekniska vanskligheter, sammanhängande främst med reglerna om märkning och kassation av valsedlar.

Vid ställningstagandet till motionärernas hemställan om utredning och förslag i den väckta frågan måste beaktas att ett omfattande utredningsarbete redan pågår på valrättens område genom grundlagberedningen och 1965 års valtekniska utredning. Beredningen kommer att verkställa en allmän överarbetning av hela vallagstiftningen under sitt arbete på en total författningsreform. Frågorna om de handikappades rösträttsutövning och om valsedels utseende och ogiltighet kan inte förbigås i detta sammanhang. Det kan därför förutsättas, att det av motionärerna upptagna spørsmålet *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 5 saml. 2 avd. Nr 5*

kommer att bli föremål för behandling utan något initiativ från riksdagens sida.

Utskottet hemställde att motionerna måtte anses besvarade med vad sålunda anförts. Detta bifölls av riksdagen.

I andra motioner hemställdes om skyndsamt utredning och förslag rörande möjlighet att poströsta med sådan valsedelsförsändelse som kan begagnas av sjuka, invalider och åldringar. I sitt utlåtande (nr 37) anförde utskottet:

Då reglerna om rätt för gamla, sjuka och invalider att rösta med valsedelsförsändelse antogs 1965, infördes inte rätt att poströsta med sådan försändelse. De minskade möjligheter till kontroll genom personkännedom, som skulle följa därav, ansågs inge betänkligheter från valsäkerhetssynpunkt. Utskottet uttalade emellertid särskilt, att de nya reglernas tillämpning vid kommande val bör bli föremål för noggrann uppmärksamhet och att åtgärder för att ytterligare underlätta den berörda väljarkategoriens rösträttsutövning, främst genom öppnande av möjlighet att poströsta med valsedelsförsändelse, bör kunna prövas om erfarenheterna blir gynnsamma.

Utskottet kan sålunda instämma i de nu föreliggande motionernas syfte och allmänna synpunkter. Likafullt finner sig utskottet inte kunna tillstyrka ett sådant initiativ från riksdagens sida, som motionärerna åsyftar. De utredningar, som just genomförts eller pågår på valrättens område, bör beaktas. Frågan om poströstning med sådana valsedelsförsändelser som här avses har nyligen övervägts av 1965 års valtekniska utredning. Denna har framhållit, att gällande regler endast tillämpats i ett val och att närmare kännedom saknas om erfarenheterna därifrån. I detta läge har utredningen funnit det mindre välbetänkt att medge poströstning. Beaktas bör också att en fullständig översyn av vallagstiftningen kommer att genomföras av grundlagberedningen i samband med dess arbete på en total författningsreform. Det kan förutsättas att den genom motionerna aktualiserade frågan kommer att upptas av beredningen med beaktande av de synpunkter som anförts, utan något riksdagens initiativ.

Utskottet hemställde att motionerna måtte anses besvarade med vad sålunda anförts. Detta bifölls av riksdagen.

I ännu en motion hemställdes slutligen om utredning angående lagändring, varigenom valnämnderna ges rätt att anlita särskilda valbiträden med uppgift att stå äldre, rörelsehindrade och synskadade personer m. fl. till tjänst för att underlätta röstavlämnandet i vallokaler. I sitt utlåtande (nr 38) anförde utskottet:

Den förevarande motionen åsyftar att möjliggöra en ökad service från valnämndernas sida för att underlätta röstavgivningen för gamla och handikappade. Utskottet ansluter sig helt till motionärens mening, att det är angeläget att på alla sätt, som ej äventyrar för valordningen väsentliga intressen, söka undanröja de hinder som kan föreligga för de ifrågavarande väljarnas rösträttsutövning. Flera betydelsefulla reformer har också under senare år vidtagits i detta syfte. De möjligheter, som kan finnas att åstadkomma ytterligare förbättringar, däribland den av motionären påpekade, bör emellertid även framdeles uppmärksammas.

Även om utskottet sålunda instämmer i motionens syfte, kan utskottet likväl inte tillstyrka ett sådant initiativ som avses. Det måste nämligen beaktas att vallagstiftningen redan är föremål för utredningar och översyn

genom grundlagberedningen och 1965 års valtekniska utredning, av vilka den förra kommer att verkställa en fullständig översyn därav i samband med arbete på en total författningsreform. Det kan förutsättas att den fråga, som motionären upptagit, kommer att övervägas under detta utredningsarbete och att något riksdagsinitiativ sålunda inte erfordras.

Utskottet hemställde att motionen måtte anses besvarad med vad sålunda anförts. Detta bifölls av riksdagen.

I nu nämnda utlåtanden redogjorde utskottet för gällande regler och deras förarbeten samt för det utredningsarbete som utförts eller pågår genom främst 1955 års valutredning, 1965 års valtekniska kommitté och grundlagberedningen. Utskottet finner sig böra hänvisa till dessa utlåtanden utan att upprepa redogörelsen.

Motionären i sistnämnda ärende framställde vid årets riksdag en enkel fråga till justitieministern, om några åtgärder vidtagits i anledning av 1967 års riksdagsbeslut, då det förutsattes att ifrågasvarande spörsmål skall övervägas under det fortsatta arbetet på en total författningsreform. I sitt svar anförde statsrådet följande:

Utöver vad utskottet har anført vill jag för egen del tillägga att flera remissinstanser — bl. a. grundlagberedningen och statskontoret — i sina yttranden över valtekniska utredningens betänkande »Förtidsröstning och gemensamma tvådagarsval» har uttalat att det borde undersökas om det inte är möjligt att använda tekniska hjälpmedel, speciellt då datateknik, vid de allmänna valen. Detta uppslag övervägs nu inom justitiedepartementet. Skulle det visa sig möjligt att gå fram på den vägen, är det tänkbart att detta kommer att inverka gynnsamt på förutsättningarna också för ett genomförande av vissa av de förslag som herr Nyberg har nämnt i sin fråga.

I ett ytterligare inlägg uttalade statsrådet, att det inte finns tekniska möjligheter att få fram några förslag i berörda hänseenden före årets val.

Utskottet

Motioner om åtgärder för att underlätta handikappades valdeltagande behandlades av utskottet under höstsessionen 1967 i tre utlåtanden, vilka godkändes av riksdagen. Utskottet hänvisar till dessa. Då det inhämtats att detta frågekomplex redan är föremål för behandling inom de utredningar, som har till uppgift att överse vallagstiftningen, och då det får förväntas, att alla de åtgärder av praktisk natur som kan genomföras utan lagändring kommer att vidtas av vederbörande myndigheter i samband med årets andrakammarval, finner utskottet att något initiativ från riksdagens sida inte heller nu är erforderligt. Av dessa skäl hemställer utskottet,

att riksdagen avslår motionerna I: 510 och II: 644.

Stockholm den 8 februari 1968

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), Carl Albert Anderson (s), Sveningsson (h), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Dahl (s), Sörlin (s), Sörenson* (fp), fröken Stenberg (h) och herr Ernst Olsson* (cp); samt

från andra kammaren: herrar Henningsson (s), Wahlund (cp), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Andersson i Billingsfors (s), Norrby (fp), Henrikson (s), Jonsson (fp), Werner* (h) och Lindberg (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.